

Näyttelypalkkiomalli

Sivistysvaliokunta 23.6.2020

Teemu Mäki, Suomen Taiteilijaseura

Anna Rikkinen, Ornamo

Kimmo Levä, Suomen museoliitto

**Suomen
Taiteilijaseura**
on kuvataiteen
asiantuntija- ja
edunvalvontajärjestö,
joka edustaa yli
3 000 kuvataiteilijaa.

**Suomen
museoliitto**
on museoalan
keskusjärjestö, jolla
on 211 yhteisöjäsentä,
ja joka edustaa
ammattillisesti
hoidettuja museoita.

Ornamo
on muotoilualan
asiantuntijajärjestö,
johon kuuluu lähes
2 700 jäsentä.

Vakiinnutetaan Suomeen näyttelypalkkiomalli

Näyttelypalkkio on taiteilijalle maksettava korvaus museonäyttelyn eteen tehdystä työstä.

- 1.** Perustetaan mallin muodostamiseksi taiteilijoiden, museoiden ja valtion edustajista koostuva työryhmä.
- 2.** Pilotoidaan eri tukimalleja kansainvälisiä esimerkkejä hyödyntäen.
- 3.** Huomioidaan lisärahoitus näyttelypalkkioille ensi vuoden talousarviossa.

Näyttelypalkkiomallin
vakiinnuttamisen
kustannukset
vuodessa noin

**1 miljoonaa
euroa**

OKM:n näyttely-
palkkiokokeilussa
(2017–2019)
tukea myönnetty

660 000 euroa

KUVATAITEEN KENTTÄ

Suomalaiset ovat museo- ja kuvataidekansaa

Vuonna 2018 suomalaisissa museoissa, gallerioissa ja kuvataidetapahtumissa vieraili yli

4,6 miljoonaa kävijää

joista

2,4 miljoonaa
ammatillisesti hoidetuissa taidemuseoissa.

Vuonna 2019 näyttelyihin
(muut kuin kokoelmanäyttelyt)
suomalaisissa museoissa
osallistui yli 800
kuvataiteilijaa.

Kuvataiteilijat luovat
taiteelliset sisällöt, joita
näyttelyihin tullaan
katsomaan.

Kuvataiteilijat ovat korkeakoulutettuja ammattilaisia, mutta taiteilijoista pienituloisimpia

- Tulot tulevat muusta kuin taiteellisesta työstä
- Ei työllistäviä rakenteita, kuten teattereilla ja orkestereilla. VOS-museot eivät säännönmukaisesti maksa taiteilijoille korvausta näyttelyiden pitämisestä.
- Näyttelyn järjestäminen kuvataiteilijan työn ydin: merkittävä vaikutus uralle
- Kokoelmaostoja tehdään yhä vähemmän
- Kilpailu apurahoista: kuvataiteessa **8 % hakijoista** saa valtion taiteilija-apurahan

Museoiden näyttelybudjetista

- Taiteilijoille maksettavien korvausten osuus: **10 %** (työpalkkiot 3 %, tekijänoikeuskorvaukset 7 %)
- Muut työkorvaukset (arkkitehdit, kuraattorit yms.): **9 %**
- Kuljetukset: **10 %**
- Vakuutukset: **5 %**
- Muut kustannukset (rakennustarvikkeet, viestintä, konservointikustannukset jne.): **20%**
- Kiinteistökulut **33%**

Taidenäyttelyiden järjestämiseen liittyvistä sopimus- ja korvauskäytännöistä. Työryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:4. s. 28.

**MIKÄ ON
NÄYTTELYPALKKIO?**

Näyttelypalkkio on korvaus taiteilijalle museonäyttelyn eteen tehdystä työstä

- Näyttelyn suunnittelu ja tuotanto
- Näyttelyn ripustus ja purku
- Oheisohjelma: opastukset, yleisötilaisuudet
- Näyttelyjulkaisun laadinta

**Eri asia kuin tekijänoikeuslain mukainen
näyttelykorvaus teosten julkisesta esittämisestä
– yksi ei korvaa toista!**

!

Keskustelu
näyttelypalkkioista liittyy
laajempaan keskusteluun
taiteilijoiden
toimeentulon
parantamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön [näyttelypalkkiokokeilu](#) (2017–2019) päättyi juuri hyvin tuloksin

- Museoille suunnattu erityisavustusmuoto oli tarkoitettu taiteilijoille maksettavien näyttelypalkkioiden kattamiseen.
- Kokeilusta tehty [arviointiraportti suosittelee tukimallin vakinaistamista](#), jota kannattavat sekä taiteilija- että museokenttä.
- Edellyttää palkkiomallin rakentamista ja näyttelypalkkioihin kohdennettua lisärahoitusta.
- Pääministeri **Sanna Marinin** hallituksen ohjelma 2019 (3.7.1 Kulttuuri, nuoriso ja liikunta-asiat): ”*Selvitetään minimikorvausten määrittelemistä eri taiteenaloilla korvauskäytäntöjen yhtenäistämiseksi.*”
- Sivistysvaliokunta tuki näyttelypalkkiokokeilun laajentamista ensimmäisen vuoden jälkeen.

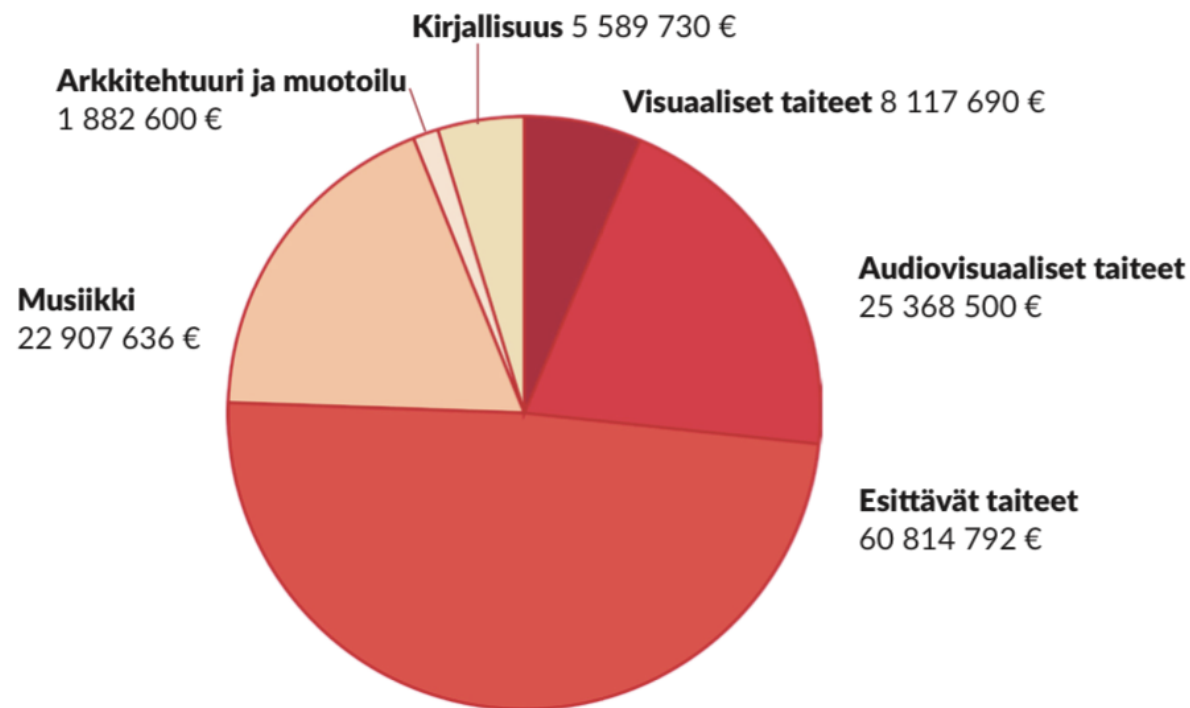
Kuvataiteen rahoitus on ollut pitkään kuopassa.

Valtion rahoitus taiteenaloittain 2017

Taiteen edistämiskeskus,
Suomen Elokuvasäätiö
sekä teatterin, tanssin
ja orkestereiden
valtionosuudet

Valtion taiteenalakohtaisesta rahoituksesta
visuaalisen taiteen osuus on 6,5 %.

Alan rahoitus on alhainen verrattuna
muihin taiteenaloihin ja suhteutettuna
sekä ammattikuvataiteilijoiden määrään
että alan kävijämääriin.

Takaa taiteilijalle
korvauksen
taidenäyttelyn
järjestämiseen
liittyvästä työstä

Näyttelypalkkion tavoitteet

**Niihin pääsemiseksi luotava selkeä ja
konkreettinen tukimalli:**

Hyviä esimerkkejä eri malleista
käytössä useissa Euroopan maissa.

Räätälöidään Suomeen sopiva malli
kansainvälisiä esimerkkejä hyödyntäen ja eri
malleja pilotoiden.

Vahvistaa
museoiden
taloutta ja
taiteilijoiden
toimeentuloa

Edistää museoiden ja
taiteilijoiden
tiiviimpää
yhteistyötä ja
sitoutumista
yhteisiin
näyttelytuotantoihin

Edistää
sopimus- ja
korvaus-
käytäntöjä

Ruotsin malli (MU-sopimus)

- Kiinteä tekijänoikeusosuus (U) ja sopimuksenvarainen osuus (M), jolle on määritelty tuntihinnat.
- MU-sopimus sitoo valtion omistamia museoita, muille suositus.
- Korvauksen määrään vaikuttavat näyttelyn järjestäjän koko, näyttelyn kesto sekä näyttelyyn osallistuvien taiteilijoiden määrä.
- Korvaukselle määritelty näyttelykohtaiset minimitasot: Taiteilija saa aina yksityisnäyttelystä vähintään 5 700 kruunun (540 euroa) näyttelykorvauksen, 2–3 osallistujan ryhmänäyttelystä vähintään 3 500 kruunua (330 euroa) ja 4–20 osallistujan ryhmänäyttelystä vähintään 2 400 kruunua (227 euroa).

Keskustelua
näyttelypalkkioista ja
kuvataiteilijoiden
toimeentulosta käydään
nyt ympäri maailmaa.

Muissa pohjoismaissa
malli on jo käytössä,
Ruotsissa 1970-luvulta
lähtien.

Kuvataidejärjestöjen kansainvälinen kattojärjestö
International Association of Art (IAA) pitää
näyttelypalkkiojärjestelmän vakiinnuttamista erittäin tärkeänä.

NÄYTTELYPALKKIO- MALLIN RAHOITUS JA HALLINNOINTI

Kohti näyttelypalkkiomallin juurruttamista Suomessa: Seuraavat askeleet

1. Näyttelypalkkiojärjestelmän muodostamista varten perustetaan taiteilijajärjestöjen, museokentän ja valtion edustajista koostuva työryhmä.
2. Pilotoidaan erilaisia tukimalleja kansainvälisiä esimerkkejä hyödyntämällä.
3. Jatketaan rinnalla OKM:n näyttelypalkkiokokeilun (2017–2019) mukaista hakuperustaista tukimuotoa, jotta katkosta ei pääse syntymään: Lisärahoitus näyttelypalkkioiden jatkamiseksi huomioidaan ensi vuoden talousarviossa

Näyttelypalkkiojärjestelmän kustannukset

Noin 1 miljoonaa euroa vuodessa

- tarkoittaa 0,8 % lisäystä valtion kulttuuribudjettiin (450 miljoonaa euroa).

Kokoaan suurempi vaikutus!

Suomen Taiteilijaseuran ja Ornamon pilotin (2015) mukaan **yksityisnäyttely** vastaa taiteilijalle keskimäärin noin **kuukauden työpanosta** ja **ryhmänäyttely viikon työpanosta**.

Arvio näyttelypalkkioiden kustannuksista on laskettu vuosien 2015 ja 2016 kotimaisten museonäyttelyiden pohjalta. 2015 ja 2016 Suomen taidemuseokohteissa pidettiin noin 250 taidenäyttelyä vuodessa. Näyttelyiden ja niihin osallistuvien taiteilijoiden määrä säilynyt samalla tasolla vuonna 2019.

Vuosittain yli **800 taiteilijaa** osallistuu museonäyttelyyn (muut kuin kokoelmanäyttelyt). Näistä noin **130 on yksityisnäyttelyitä, loput 670 osallistuu ryhmänäyttelyihin** (v. 2019).

Taiteilijan työpanoksen arvon määrittelyssä voidaan hyödyntää esim. Kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen palkkahinnoittelua **Museopalvelujen asiantuntijatehtävät (02MUS040): 2 368,40 € / kk**. Viikkopalkka on tällöin **592 €**.

Yksityisnäyttely:

130 kuukautta työtä x 2 368,40 € x työnantajan sivukulut 24 % = **382 000 € vuodessa**

Ryhmänäyttely:

670 työviikkoa x 592 € x työnantajan sivukulut 24 % = **492 000 € vuodessa**

Yhteensä 874 000 €

Näyttelypalkkion vaikutukset ovat merkittäviä

- Parantaa kuvataiteilijan toimeentuloa ja työllistymistä omassa työssään
- Vahvistaa museoiden taloutta
- Mahdollistaa taiteilijan osallistumisen laajemmin näyttelyn tuotantoon ja tuottaa parempia näyttelysisältöjä museoille
- Edistää laajemmin kuvataiteen alan yhtenäisiä sopimus- ja korvauskäytäntöjä
- Lisää taiteilijan työn arvostusta

Kiitos ajastanne!

Teemu Mäki

Puheenjohtaja, Suomen Taiteilijaseura
teemu.maki@artists.fi

Anna Rikkinen

Asiantuntija, Ornamo
anna.rikkinen@ornamo.fi

Kimmo Levä

Pääsihteeri, Suomen museoliitto
kimmo.leva@museoliitto.fi

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Näyttelypalkkiomallin vakiinnuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti vuosina 2017-2019 näyttelypalkkiokokeilun. Kyseessä oli kolmivuotinen kokeilu uudesta avustusmuodosta, jonka tavoitteena on ollut edistää taidenäyttelyiden sopimus- ja korvauskäytäntösuositusten (ks. tarkemmin OKM 2016:4) käyttöönottoa. Kokeilu keräsi yhteensä 106 hakemusta. Hakijoita oli 51. Myönnetyt avustukset jakaantuivat 270 näyttelyn ja 729 taiteilijan kesken. Avustuksia myönnettiin yhteensä 659 415 euroa. Suurin myönnetty avustus oli 20 600 euroa ja pienin 700 euroa.

Näyttelypalkkio on taiteilijalle maksettava korvaus museonäyttelyn eteen tehdystä työstä. Näyttelypalkkion lisäksi taiteilijalle kuuluu tekijänoikeuslain mukainen näyttelykorvaus teosten esittämisestä yleisölle.

Näyttelypalkkiokokeilusta tehtiin eduskunnan sivistysvaliokunnan edellyttämä (sivistysvaliokunnan lausunto 17 vp2017) arviointi, jossa arvioitiin mm. korvausten taloudellista vaikuttavuutta sekä kokeilun vaikutusta museonäyttelyiden määrään ja laatuun. Arvioinnin toteutti Frisky&Anjoy Oy ja se julkaistiin 27.5.2020.

Arviointiraportin kehittämissuositukset ovat:

1. Näyttelypalkkiokorvaukset tulee vakiinnuttaa osaksi museoiden normaalia toimintaa.
2. Näyttelypalkkiomallin vakiinnuttaminen edellyttää yksinkertaisen tukimallin ja siihen liittyvien korvausperusteiden hahmottamista.
3. Näyttelypalkkion hallinnointiin liittyvän toteuttamismallin tulee olla riittävän kevyt ja yhdenmukainen.
4. Näyttelypalkkiokorvausten maksaminen edellyttää lisärahoitusta valtion tulo- ja menoarvioon.
5. Uuden näyttelypalkkiomallin toimeenpanoa ja vaikuttavuutta tulee seurata ja arvioida.

Kehittämissuositukset on esitelty laajemmin arviointiraportin sivuilla 66-67 (linkki julkaisuun alla).

- Julkaisu verkossa: *#TaideMaksaa. Taiteilijoiden näyttelypalkkiokokeilun arviointi* (OKM julkaisuja 2020:19) <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-855-7>

Näyttelypalkkioita varten varattu määräraha on ollut kokeilun aikana osa momenttia 29.80.52 *Rahapelitoiminnan tuotot taiteen edistämiseen* (arviomääräraha). Koska momentin määräraha riippuu kokonaisuudessaan Veikkaus Oy:n tuloutuksesta ja koska tuloutus on laskenut ja näyttää jatkavan laskuaan, ei näyttelypalkkion laajentamista voida rahoittaa tulevaisuudessa rahapelituotoista. Vuoden 2021 talousarvioesityksestä päätetään syksyn 2020 budjettiriihessä ja sitä seuraavien vuosen kehyksistä kevään 2021 kehysriihessä, joissa yhteyksissä myös näyttelypalkkioihin tarkoitetut määrärahat tulevat käsittelyyn.

Muu jatkovalmistelu näyttelypalkkiomallin vakiinnuttamiseksi tehdään syksyn 2020 kuluessa.

Ylijohtaja Riitta Kaivosoja
Kulttuuriasiainneuvos Petra Havu